

1. POJEM LEGALIZACE A ZÁKONNÉ VYMEZENÍ

V právní praxi dochází k potrestání osob, které užívají marihuanu jako jeden z posledních prostředků, který je účinným lékem na bolest a v této souvislosti je vhodné upozornit na možnou novelizaci právní úpravy s určitými taxativně uvedenými výjimkami z platné právní úpravy. Zásadním problémem je tak především formulace takové novely zákona, která by byla dostatečně propracovaná a neumožňovala odlišný právní výklad, nebo zneužívání pro jiné, než lékařské účely.

V jednotlivých kapitolách seminární práce se budu zabývat společenskou i právní problematikou legalizace v rámci platné právní úpravy, i z hlediska právních úvah de lege ferenda. Součástí zpracované práce je také komparace této problematiky ve světovém měřítku. Při zpracování práce budu vycházet z tuzemských i zahraničních zdrojů, mimo toho také ze zdrojů v elektronické podobě na odborně právně zaměřených webech, a také z odborných tuzemských a zahraničních právních databází.¹

Oblíbenost návykových látek obecně, mezi které se řadí i drogy, v posledních letech postupně narůstá. Země Evropské unie, ale také například USA musí řešit nárůst obliby omamných účinků konopí, kdy legislativa jednotlivých států, ani společenské podmínky nejsou k řešení tohoto problému jednotné. Současný vývoj v této oblasti je tak možné rozdělit do dvou směrů, a to:

- první přístup uvádí, že užívání marihuany způsobuje značné zdravotní, sociální a morální problémy, které zahrnují negativní společenské dopady, marihuana by neměla být legalizována
- druhý přístup uvádí, že marihuana je spíše neškodný prostředek, který je určený zejména k zábavě, a proto není problémem její legalizace

Výše uvedené přístupy představují zcela odlišné názory, kdy marihuana byla v minulosti vnímána ve společnosti jako určitý rituální prostředek, který má vliv na zlepšení psychických schopností člověka, vede k odbourání psychického napětí, apod. Avšak pod vlivem

¹ Například LexData, ProQuest, Aspi, apod.

marihuany se mohou osoby dopouštět společensky nepřijatelných úkonů, které jsou také trestně vymezeny. I z tohoto důvodu je drogová problematika marihuany složitou záležitostí.

V souvislosti s těmito úvahami je možné uvést informace Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti,² kdy v Česká republika je zemí EU, která je na vedoucí pozici v užívání marihuany. Nejrozšířenější nelegální drogou v Evropě, ale také v ostatních regionech je konopí. Přičemž například v Evropě za poslední rok tuto drogu užívalo přibližně 28,8 milionů osob, což je přibližně 5 procent celkové populace Evropy. Spotřeba konopí je tak i nadále na vzestupu.

Pro vymezení současného právního stavu a v kontextu s legalizací marihuany v ČR je nutné zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3 Tdo 687/2006.³ Tento judikát uvádí, že samotné pěstování rostliny konopí, kterou zvláštní předpisy považují za omamnou látku v souladu s ustanovením § 195 odst. 1 trestního zákona, není možné ztotožňovat s pojmem výroba omamné a psychotropní látky v souladu s ustanovením § 187 odst. 1 trestního zákona.⁴

Mimo tohoto uvedený judikát obsahuje, že o výrobu, případně v některé fázi výroby, by se mohlo jednat pouze v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, ve kterém by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého ke konečné spotřebě, ve formě marihuany, nebo k získání psychotropní látky THC.

Jednotlivé případy, kdy pěstování konopí směřovalo k uskutečnění výroby, avšak z určitých důvodů k ní nedošlo, lze to posoudit jako pokus ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 trestního

² Ve zkratce EMCDDA

³ Blíže k tomuto archiv judikátů Nejvyššího soudu ČR v elektronické podobě.

⁴ Toto ustanovení § 187 odst. 1 trestního zákona uvádí, že „kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.“ Kvalifikovaná skutková podstata § 187 trestního zákona uvádí, že „odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo ve větším rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let.“

zákona.⁵ Případně se jedná o přípravu v souladu s ustanovením § 7 odst. 1 trestního zákona,⁶ trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů v souladu s ustanovením § 187 trestního zákona.

V souvislosti s výše uvedenými ustanoveními trestního zákona není možné jednání spočívající v pěstování konopí posuzovat jako dokonalý trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů v souladu s ustanovením § 187 trestního zákona. Pod pojmem neoprávněné výroby se rozumí dle ustanovení § 187 odst. 1 trestního zákona určitý proces, při kterém záměrně dochází k získání některé z látek uvedených v tomto ustanovení, a pro které je většinou charakteristické, že v jeho rámci se upravují použité komponenty, například formou čištění, kdy dochází také k jejich další přeměně v jiné podobné látky.

V roce 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník, společně s doplňující podzákonnými právními předpisy, jako jsou nařízení a vyhlášky vlády, apod., který blíže vymezil druhy a množství omamných a psychotropních látek v souladu s ustanoveními nové právní úpravy obsažené v trestním zákoníku. Tyto právní změny se projevují v oblasti posuzování trestní odpovědnosti, neodvoleného nakládání s drogami a omamnými látkami, a také celkově nově zpracována je oblast tzv. drogových trestných činů. Na základě těchto právních změn je možné definovat některé nejdůležitější výstupy, které jsou následující:

- neoprávněné přechovávání drog pro vlastní potřebu je obecně nezákonné a právně postižitelné v případech, kdy se jedná o malé množství v souvislosti se zákonem o přestupcích, v množství větším než malém v souladu s ustanoveními trestního zákoníku, subjekty oprávněné k přechování drog a omamných látek jsou taxativně definovány, jsou to zdravotnická zařízení, lékárny, odborné laboratoře, apod.

⁵ V souladu s tímto ustanovením je to jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

⁶ Jednání pro společnost nebezpečné, které záleží v organizování zvláště závažného, podle ustanovení § 41 odst. 2, trestného činu, v opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému trestnému činu anebo v jiném úmyslném vytváření podmínek pro jeho spáchání, je přípravou k trestnému činu, jestliže nedošlo k pokusu ani dokonání trestného činu.

- za neoprávněné přechování malého množství drogy jakéhokoliv typu pro vlastní potřebu je možné uložit pokutu v souladu se zákonem o přestupcích a v přestupkovém řízení
- za neoprávněné přechovávání konopných drog, k nimž se řadí i marihuana, pro vlastní potřebu, v množství větším než malém jsou stanoveny trestní sazby odnětí svobody, v souladu s ustanoveními trestního zákoníku, ale také zákazem činnosti, nebo propadnutím věci, či jiných majetkových hodnot
- za neoprávněné přechovávání jiných omamných látek, nebo psychotropních látek jiných než konopné drogy, v množství větším než malém jsou stanoveny trestní sazby odnětí svobody, v souladu s ustanoveními trestního zákoníku, ale také zákazem činnosti, nebo propadnutím věci, či jiných majetkových hodnot
- členění drog na konopné drogy a jiné drogy, respektive rostliny konopí a jiné rostliny a houby obsahující drogy, je aplikace příslušných právních předpisů použita pouze v případech přechovávání a pěstování pro vlastní potřebu v množství větším než malém, jakékoliv další způsoby nedovoleného nakládání, jako je prodej, vývoz nebo dovoz, jsou trestány stejně bez ohledu na jednotlivé typy drog
- termín množství větší než malé stanovila vláda svým nařízením, to co se považuje za rostliny nebo houby obsahující drogy v závislosti s pěstováním pro vlastní potřebu, je stanovení také v souladu s nařízením vlády, vládní nařízení jsou v těchto případech stejně jako ustanovení trestního zákoníku závazná pro každou osobu bez výjimky, tj. i pro orgány činné v trestním řízení, a také jednotlivé soudy

1.1. Zdravotní aspekty související s legalizací marihuany v ČR

Při řešení otázky legalizace marihuany už byly uvedeny dva přístupy, ale lze také vyhodnotit třetí přístup, a to legalizaci marihuany pro lékařské účely s účelem zlepšení zdravotního stavu osoby a kvality lidského života. Léčebné účinky marihuany jsou zmiňovány zejména v souvislosti se dvěma nevyлéčitelnými nemocemi, a to:

- Alzheimerova choroba⁷
- Parkinsonova choroba⁸

Obě tyto onemocnění jsou typické tím, že postihují jisté oblasti lidského mozku, podle vymezení níže. Postih nemoci v rámci centrálního nervového systému se projevuje třesem rukou, novou a postupně ztrátou kontroly nad lidským tělem. Marihuana účinně působí na mozek a svaly, což se pozitivně projevuje v potlačení symptomů a projevů nemoci. Podle vědecky dokázaných výzkumů se zlepšení zdravotního stavu, po užití marihuany, pozitivně projevuje u pacientů s roztroušenou sklerózou, migrénami, chronickými bolestmi, menstruačními bolestmi a dalšími zdravotními příznaky.⁹

Užívání marihuany také pozitivně působí na zánětlivá onemocnění, a také na hojení ran. I přes nesporně značně rozsáhlou škálu pozitivních účinků marihuany je nutné zmínit, že nejsou všechny dostatečně prokázány, a proto také většina států ve světovém měřítku, včetně ČR, váhá s úpravou příslušné legislativy podporující legalizaci marihuany v souvislosti s jejími léčivými účinky pro léčebné účely. V současnosti legislativní a exekutivní instituce v ČR aktivně otázku legalizace marihuany řeší pouze okrajově.

Marihuana je v České republice považována za startovací drogu pro další užívání mnohem rizikovějších látek, kdy tato souvislost není rozhodně prokázána, ale v běžné praxi, podle zkušeností a názorů odborníků, všichni narkomani, kteří užívají tvrdé drogy, v minulosti

⁷ Je to neurodegenerativní onemocnění mozku, při kterém dochází k postupné demenci. Jako první toto onemocnění popsal Alois Alzheimer. V současné době není známa příčina vzniku ACh, z neuropatologických nálezů se však ví, jak nemoc probíhá. Změny postupně působí rozpad nervových vláken a nervových buněk. Alzheimerovou chorobou se mění také látková činnost mozku.

⁸ Je to neurodegenerativní onemocnění centrální nervové soustavy, které přímo souvisí s úbytkem nervových buněk v části mozku nazvané Substantia nigra. Tyto buňky za normálního stavu produkují dopamin, což je neurotransmitter (přenašeč), který zajišťuje přenos signálů mezi nervovými buňkami (neurony). Nedostatek dopaminu způsobuje, že pacient postupně není schopen ovládat nebo kontrolovat svůj pohyb.

⁹ K tomuto článku v anglickém znění: [What We Know Today About Alzheimer's Disease](http://www.alz.org/research/science/alzheimers_disease_causes.asp)". Alzheimer's Association. http://www.alz.org/research/science/alzheimers_disease_causes.asp. Retrieved 1 October 2011. "While scientists know Alzheimer's disease involves progressive brain cell failure, the reason cells fail isn't clear," zpracováno podle databáze ProQuest

užívali i marihuanu, ale také například pili také alkohol a další návykové látky. Mimo tohoto jsou významnými faktory také fyziologické a psychické předpoklady, a dále také společenské postavení a současná životní situace osoby.¹⁰

V České republice se marihuana pěstuje jak pro osobní potřebu v malém množství, ale také v rámci protiprávní činnosti ve velkopěstírnách, kdy se ve velkém měřítku vyváží především do Německa, pro další farmaceutické zpracování. Tato činnost však není vždy v souladu s právními předpisy, ale vzhledem k ceně 3500 – 4000 euro za kilogram je tato trestná činnost v ČR poměrně rozšířená, jak to dokazují zprávy na toto téma v médiích.¹¹

Podle statistických údajů Policie ČR¹² je nárůst objevených velkopěstíren v minulých letech rapidní, v roce 2010 to bylo například přibližně 130 nálezů. Na této činnosti se podle statistik podílejí také cizinci, kteří žijí v ČR. Častou jsou to Vietnamci, ale na pašování se podle statistik Policie ČR podílejí také Albánci, samozřejmě, že se trestné činnosti dopouštějí také občané ČR.

¹⁰ Blíže k tomuto statistické údaje Policie ČR, zdroj: <http://www.policie.cz>

¹¹ Blíže k tomuto statistické údaje Policie ČR, zdroj: <http://www.policie.cz>

¹² Blíže k tomuto statistické údaje Policie ČR, zdroj: <http://www.policie.cz>